

המדע הלכות תלמוד תורה פ"א

שנויי נוסחאות

ה"ט. שכתב [הש' בקמץ והי' גזירין] ע"י ילקו"ט ש"ס. ה"א. וידן כ"ה גזירין כה"י [בגמ' וידן] ונדפ' ספרד. בקמץ כמ"י ובשאר דפוסים וירבין. ה"ב. והיה עוסק. בנכנס כמ"י ונדפ' ספרדי יהיה.

מקורות וצינונים

חייב לקבוע וכו', שו"ע א"ח סי' קנה ס"א. ביום ובבילה ע"י פאה רמ"א ילקו"ט מהלך קמץ רמז חמשה עת לעשות לה וכו', ויק"ר פי"ט א, ע"י לקמן פי"ב ה"ב וספ"ג ומלכ"ס פי"ג סה"ו. שני והגית יהושע א. מ. ועיקר חייב הלימוד ע"י לטול ה"ג מולגתם אומם. ע"י מקו"פ ס"ט.

הגמ"י [ז], ובשעות הדחוקות סומך וכו', וכו"ל הרשב"א גדרים ח א, שו"ע יו"ד סי' רמז ס"א בהגהה.

שם, ק"ש שחרית ותרבות ע"י שו"מ רדב"ז ח"ג סי' חמט.

לח"מ, שבקובע שתי שעות קיים וכו', ע"י תמונה בשלם סי' כ.

ה"ט. גדולי חכמי ישראל מתיי"ט סי' ה"ה, ע"י פימ"ש ס"ט פ"ד מ"ה וכו' לקמן בסמ"מ פי"ג ה"י ע"ש מה שחשבו על רבינו והם מכלל מעתיקי רבינו. והם מכלל מעתיקי רבינו. ע"י בהקדמה ע"י שנתלם החיבור.

כס"מ, שואבי מים בגון רב הונו צפיה"מ אבות שם א"י קרנא, וכן גרס בנכונות (ע"י שפ"ז ח"ה סי' קמז).

שם, ומהם סומך בגון רב יוסף ורב שש (צ"י), ע"י ספחים קטן ג, וצפיה"מ אבות ע"י הזכיר רב יוסף שהיה נושא קורות:

ה"י, שו"ע סי' רמז ס"א. עד יום מותו ע"י שנת פג ב (ק"מ ה"ח). ע"י אבן האזול. ה"י מלכ"ס פי"ג ה"ו-ו. שני וכו', והאמין ד. ט. ע"י ספ"ג [נגליון הגמ"י] ויראה מ' כח שנתו זה ללא שלם לפיכך ע"י המורה [וע"י מנחות מן ט, והרמב"ן] נמנין מלות ל"ח ששמיט רבינו משה ב נקט דפן יסורו משנה על שנתה עומד הר סיני, וכן הזכיר רבינו ד"ר זלגרת חמון.

וכ"ז שלא יעסוק וכו' שכתב מגילה יח ב אלו ד"מ דמנין כהו המעיף וכו', מונה טו א ד"מ טחין לאכד כלי זכוכית, ירושלמי סוף תרכות יום מעוני וכו', וע"י אדר"ג פכ"ד וספרי עקב פי' מה:

ה"א. טושו"ע סי' רמז ס"ד. ושליש וכו' וכו"ב. מבררים שלמד מפי השמועה ע"י יחזיק"ב בה' ממריס פ"א ה"ב דברים וכו' מפי השמועה והס מורה שפ"ט. וענין זה הוא הנקרא תלמוד ע"י בהקדמה שנתלם החיבור ענין ב' התלמודים, וע"י רש"י נכוחות מן ד"ה שלם ורשב"א ב"ב קל"ה.

לח"מ, ופי' רבינו וכו' דבכל יום ויום ישלש ששית ע"י נחום"ט שם וכשעת ר"ה ב"ב יט ב (עבוד"מ):

ה"ב. שו"ע סי' רמז ס"ד. שם, ופר"ת וכו', שו"ע סי' רמז ס"ד נכמ"א, וע"י דרישה אות ב וה"ו ס"ק ה. דחובת שילוש הימה לפני כמנחת התלמוד (הגהות ר"פ למח"ק סי' קא אות ו) וע"י שנתה"ג סי' רמז אות ב, שם, וכו' בא"א וכו' וברייתא ד"ה מרות שהמדעס תלמוד (טו"א"ת סי' ג). וע"י חינוך מ' מיט דההיינויות בכלל משנה. שם [ט], אלא ע"מ שילמד וכו' ויבא לתלמוד היינו מ"ש שנת סג א ליגמר חייש והדר ליסבר (עבוד"מ), ע"י דבר"י פ"ח ס"ג גומר את המקרא שונה וכו'.

ט גדולי ישראל היו מהם חוטבי עצים כגון הלל * : ומהם שואבי מים כגון רב הונא צפרק שני דייני גזירות (קה): ומהם סומך כגון רב יוסף (פמח"ס קטו: קדושין לא):

* כ"כ רבינו צפיה"מ אבות פ"ד מ"ז הובא בסמ"מ לק' פ"ג רה"י [מונה הלכות שער הפרישות פ"ה] וכו' ע"ז מן סה"ל ממ"ע "צפ"ג דיומא" (והנ"ס בדפ"ח דף ל"ה) ולח"מ. ה"ס. וע"י אדר"ג פי"ו שרע"ק ה"י מניח כל יום חילת עניס וכו"כ הריב"ש משו' קנב על הלל.

חייב לקבוע לו זמן ביום ובבילה שנה' והגית בו יומם ולילה וכו'. צמחות פרק שמי הלכה (דף לט) על היא מתינתן לאמרינן ההס גבי להס הפניס אלו מושכים ואלו מניחים וכו' אמרו בגמרא רבי יוסי אמר אפילו סלק את הישנה שחרית וסדר את המדעה וכו' אמר רבי אמי מדבריו של רבי יוסי נלמד כלומר דמאוס דשמע שחרית מעט וערבית מעט קרי ליה לפני תמיד א"כ אפילו לא שנה אדם אלא פ' אחד שחרית ופ' אחד ערבית קיים מלות לא ימוש וכו' ע"כ. והשחא קשה לדברי רבינו דמשמע לכאורה דהא לאמרינן קרא פסוק אחד שחרית ואחד ערבית קיים לא ימוש היינו דוקא לרבי יוסי ולא דייק לפני תמיד אלא לרצון דדייק תמיד משמע דלדבריהו נמי לא ימוש וכו' הוי מדוייק ורצין שיקראו כל היום וכל הלילה כדי לקיים לא ימוש וא"כ רבינו שפסק כרצון צפרק מתיי"ט מהלכות תמידין ומוספין (ה"ה) איך כתב כאן שנקובע שמי שעות קיים מלות והגית בו יומם ולילה. וי"ל דמשמע ליה לרבינו דלשון תמיד מורה יותר על התמידות מלשון לא ימוש, ורצון דאמרי דתמיד מדוייק ודאי דסברי דלא ימוש אינו מדוייק דאס לא כן מלכתו אימתי נעשית ואנן קי"ל (אבות פי"ב מ"ב) דיפה ת"מ עס דרך ארץ וכן אמרו [צמחות] שם מנה דבי רבי ישמעאל דברי מורה אינס חובה וכו' ואינס רשות וכו' שר"ל כמו שפי' התוס' שיפה ת"מ עס דרך ארץ, ומה שאמ' בגמרא מדבריו של רבי יוסי נלמוד, הכי פירושו, לאמרינן כן אפילו לרצון מכיון דל"י יוסי אפילו צמחיד לא

לחם משנה

דייק ודאי דלכולי עולמא לא דייקין לא ימוש, דעד כאן לא פליגי רבין עליה דר' יוסי אלא צמחיד אלא בלא ימוש מודו, והשחא אמי שפיר דהך דינא דמדבריו נלמוד הוי אליבא דרבין דל"ל היה קשה איך אמר ר' אמי מדבריו נלמוד כיון דלית הלכתא כוחיה דר' יוסי מה לנו ללמוד דין מדבריו. ולא ר"ה רבינו לפסוק כר' יוחנן דאמ' שם אפילו לא קרא אלא קריית שמע שחרית וערבית קיים מלות לא ימוש אע"ג דצפ"ק דגדרים (דף ח) משמע לכאורה דהלכתא כוחיה דר' יוחנן שהרי אמרו שם גבי מיימרא דרב גידל הא קמ"ל דאי צעי פטר נפשיה בקריית שמע שחרית וערבית נראה כר' יוחנן, מ"מ משמע ליה קולא גדולה והלך להחמיר, דהא ר' יוחנן צעמו אמר ודבר זה אסור לאומרו בפני עס הארץ:

יא וחייב לשלש את זמן למידתו שליש בתורה שבכתב ושלש בתורה שבעל פה. ושליש ביני וישכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מתוך דבר. צפ"ק דקדושין (דף ל) אמרו שם לעולם ישלש אדם שנתו והקשו מי ידע כמה חיי ומירעו לא לריכא ליומי. ופי' רבינו כדברי רבינו מס דבכל יום ויום ישלש, וזהו שכתב (ה"ה) כיצד היה צלל אומנות וכו':

יב בד"א בתחלת התלמוד לאדם אבל כשיגדיל בחכמה ולא יהא צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק בתורה שבעל פה יקרא לעתים מזומנים תורה שבכתב

חייב לקבוע לו זמן ביום ובבילה שנה' והגית בו יומם ולילה וכו'. צמחות פרק שמי הלכה (דף לט) על היא מתינתן לאמרינן ההס גבי להס הפניס אלו מושכים ואלו מניחים וכו' אמרו בגמרא רבי יוסי אמר אפילו סלק את הישנה שחרית וסדר את המדעה וכו' אמר רבי אמי מדבריו של רבי יוסי נלמד כלומר דמאוס דשמע שחרית מעט וערבית מעט קרי ליה לפני תמיד א"כ אפילו לא שנה אדם אלא פ' אחד שחרית ופ' אחד ערבית קיים מלות לא ימוש וכו' ע"כ. והשחא קשה לדברי רבינו דמשמע לכאורה דהא לאמרינן קרא פסוק אחד שחרית ואחד ערבית קיים לא ימוש היינו דוקא לרבי יוסי ולא דייק לפני תמיד אלא לרצון דדייק תמיד משמע דלדבריהו נמי לא ימוש וכו' הוי מדוייק ורצין שיקראו כל היום וכל הלילה כדי לקיים לא ימוש וא"כ רבינו שפסק כרצון צפרק מתיי"ט מהלכות תמידין ומוספין (ה"ה) איך כתב כאן שנקובע שמי שעות קיים מלות והגית בו יומם ולילה. וי"ל דמשמע ליה לרבינו דלשון תמיד מורה יותר על התמידות מלשון לא ימוש, ורצון דאמרי דתמיד מדוייק ודאי דסברי דלא ימוש אינו מדוייק דאס לא כן מלכתו אימתי נעשית ואנן קי"ל (אבות פי"ב מ"ב) דיפה ת"מ עס דרך ארץ וכן אמרו [צמחות] שם מנה דבי רבי ישמעאל דברי מורה אינס חובה וכו' ואינס רשות וכו' שר"ל כמו שפי' התוס' שיפה ת"מ עס דרך ארץ, ומה שאמ' בגמרא מדבריו של רבי יוסי נלמוד, הכי פירושו, לאמרינן כן אפילו לרצון מכיון דל"י יוסי אפילו צמחיד לא

הגהות מיימוניות

לרין להשליש יותר אלא יעסוק בתלמוד צבלי. וכמו צ"ל דלכך נהגו לקרות פשת קרבות ואיחו מקומן וצרייתא ד"מ מלות: [ט] צפ"ק אלו מליאות (ג). מ"ר העוסק במקרא מדה ואינה מדה כו' ע"ש. וצמכות סופרים (פי"ד) [פ"טו] (ה"ח) גרסינן כשם שאי איפשר לעולם בלא מלת צלל פלפלין ובלא בשמיס כן אי איפשר לעולם בלא מקרא ובלא משנה ובלא תלמוד אלא אשרי לו לאדם שעמלו בתלמוד ולא שיהא דולג במקרא וצמחיד ויבא לידו תלמוד אלא ע"מ שילמד מקרא ומשנה ויבא

[ז] ובשעות דחוקות סומך על הא דאמר רבי יוחנן צפרק שמי הלכה (ט): אפילו לא קרא אלא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש. ספר המלות (ע"י י): [ס"מ] לאוין י"ג צלל האזין וכו' מדברי מורה דאמר קרא ופן יסורו (ע"ש): [ח] כי קאמינא ליומי (קדושין ג). אלא רש"י פירש שיעסוק ב' ימים במקרא וב' ימים בשמנה וב' ימים בתלמוד וכן כל שבעה ופר"ת (שם) דתלמוד צבלי תשוב מקרא משנה ותלמוד כדאמ' צמחידין (כד). צלל בלולה במקרא בלולה בשמנה בלולה בתלמוד ואין אדם

מגדל עזו

יא. וחייב לשלש את זמן למודו עד הוא הנקרא תלמוד. מסכת ע"ז פ"ק (ע"י): יב-ג. כיצד היה בעל אומנות כו' עד

הגמ"י [ז], ובשעות הדחוקות וכו', וכו"ל הרשב"א גדרים ח א, שו"ע יו"ד סי' רמז ס"א בהגהה.

הגמ"י

משמיע עמנו אמרי כו' כי הא כו': חייב לקבוע לו זמן כו'. כמ"ס צפ"ב דשגת [לא]. קבעת עתים כו' ופי' צבלי אומנות ועס"ד [לקמן ה"ה] כיצד כו': ביום ובבילה כו'. מנחות ל"ט ב' שלל בן דמה כו': הגמ"י [ז], ובשעות הדחוקות כו'. [וכ"ס רמ"א]. כ"י יוחנן שם ובגדרים ח' א' ואין דעת הר"י כן שם וי"ל דס"ל דקווינן הוא כ"י יוסי צמחיד כמ"ס מדבריו כו': (סי' רמז ס"ק א-ו).

ה"י. עד אימתי כו'. פ"ט דשגת וכי"ל [ה"ח]: שני ופן כו'. מנחות שם [ט]: ופי' דלכות [מ"ח]: (סי' רמז ס"ק יא-ו). ה"א. בתורה שבכתב. [צפ"ע]: דהיינו הארבעה ועשרים. כמ"ס נקדושין

מקורות וצינונים

עוסק במלאכה ג"ש וכו', ע"י לקמן פי"ג ה"ט. ודברי קבלה בכלל תושב"כ צרכות ה א אסר כמנתי אלו ג"ך (ק"מ) ע"י מקו"פ ומפמח לעיל ה"ו. ופירושו בכלל תושב"ע"י ע"י בראש ההקדמה לחיבור. פרדס ע"י יסוה"ת ספ"ד וז"ך סי' רמז ס"ק ו, וע"י נס' המפתח. בד"א בתחלת תלמודו וכו"כ היעזב"א בע"ז יט ב גשם רבו. יקרא בעתים מזומנים תושב"כ צפ"ע"א שם שילס פרושיומי עס האיבור כלל שנת ועינין מעט גי"ך לפעמים. הגמ"י [ח], אבל רש"י פי' שיעסוק ב' ימים וכו', וניס שנת לרין לקבוע בו

עוסק במלאכה ג"ש וכו', ע"י לקמן פי"ג ה"ט. ודברי קבלה בכלל תושב"כ צרכות ה א אסר כמנתי אלו ג"ך (ק"מ) ע"י מקו"פ ומפמח לעיל ה"ו. ופירושו בכלל תושב"ע"י ע"י בראש ההקדמה לחיבור. פרדס ע"י יסוה"ת ספ"ד וז"ך סי' רמז ס"ק ו, וע"י נס' המפתח. בד"א בתחלת תלמודו וכו"כ היעזב"א בע"ז יט ב גשם רבו. יקרא בעתים מזומנים תושב"כ צפ"ע"א שם שילס פרושיומי עס האיבור כלל שנת ועינין מעט גי"ך לפעמים. הגמ"י [ח], אבל רש"י פי' שיעסוק ב' ימים וכו', וניס שנת לרין לקבוע בו